

2

Tema: L'escola franquista

Testimoni: Montserrat Molar Cassasa

Any de naixement: 1927

Lloc de naixement: Sarrià de Ter

Professió: Mestra

La senyora Montserrat Molar¹ va néixer un 23 d'abril de 1927 a la població gironina de Sarrià de Ter en el si d'una família humil. Així va començar la seva etapa escolar anant al col·legi que les monges dominiques tenien al barri del Pont major de Girona. Amb la vinguda de la república ella va continuar estudiant i va passar a rebre classes a l'escola nacional de Sarrià de Ter. Amb catorze anys va prendre la decisió de continuar estudiant enlloc de posar-se a treballar i el següent pas fou anar a l'institut de secundària a Girona. En finalitzar els seus estudis de batxillerat va decidir passar a estudiar a *La Escuela Nacional de Maestras* de Girona, on es va llicenciar com a mestra d'escola². D'aquesta manera arriben a l'any 1948 quan va començar a exercir com a mestra substituïda a la població d'Espinavell durant tres setmanes. Llavors va passar a ser mestra interna i estigué durant cinc anys a la població empordanesa de Darnius.

La següent destinació fou Agullana, també com a interina durant dos anys. Tanmateix després de set anys dedicats a l'ensenyança, va optar per casar-se i va decidir deixar la docència per tal de poder dedicar-se als assumptes familiars en cos i ànima. I no fou fins l'any 1980 quan va reprendre la seva feina de docent, però abans va haver de "reciclar-se" i va passar a treballar a l'escola de Palafrugell com a substituïda durant un any. L'any següent després d'obtenir plaça fixa, va exercir durant un any a la Bisbal, al finalitzar el curs va demanar el trasllat i el següent pas fou treballar a la seva població natal, Sarrià de Ter, on va exercir vuit anys fins que el 1992 es va jubilar.

Ara que ja hem conegut la nostra protagonista, passarem a analitzar el que era l'escola durant el franquisme. Per facilitar la comprensió del que era

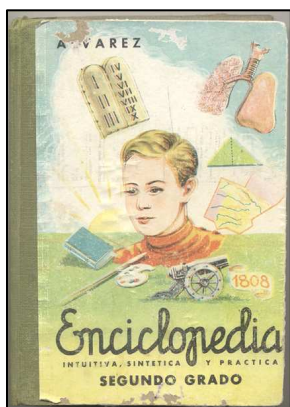
per la nostra protagonista l'escola franquista, utilitzarem la seva pròpia definició: un model educatiu que va perdurar a Espanya des de la fi de la Guerra Civil Espanyola fins la mort del dictador.

Tot i que l'experiència de vida de la senyora Montserrat és només un cas únic, a partir d'ell podem conèixer les seves experiències vitals; això en certa manera ens comporta un problema de representativitat alhora de generalitzar el període, ja que estem davant d'un discurs que elabora una persona sobre la seva experiència viscuda. Ara bé, tot i l'enfocament biogràfic que hem utilitzat, podem afirmar que estem davant un cas particular, en el qual hi ha una gran consistència interna, ja que de tot el que s'ha explicat se n'han aportat proves que evidencien la seva ubicació en el context social de l'època³.

Per analitzar l'escola durant el període franquista cal destacar-ne que era una educació pensada i orientada perquè respongués a uns determinats interessos polítics, ja que l'objectiu era ensenyar d'acord amb el model de societat que volia imposar-se⁴. D'aquesta manera durant el període 1939-1975 totes les escoles eren masculines o femenines, no n'hi havia de mixtes; era una educació on la doctrina cristiana i l'Església hi tenien un paper fonamental com marcava el nacional-catolicisme predominant: un sistema educatiu on el mestre tenia plena l'autoritat dins de l'aula i, fora, era una persona molt respectada per tot el poble al nivell que l'alcalde o del capellà.

Al llarg de la dictadura l'aprenentatge era fet exclusivament en llengua castellana, ja que les altres llengües com el català o el basc estaven excloses de l'àmbit educatiu i es reservava el seu ús en l'àmbit privat. Un exemple que mostra clarament l'objectiu d'adoctrinament és com alguns dies obligaven als alumnes a

cantar l'himne del règim abans d'entrar a classe.

Si ens fixem en que era el funcionament de les classes destacava que en una mateixa classe s'hi podien trobar alumnes en edats compreses dels 6 als 14 anys, i el que feien per atendre tanta diversitat era dividir els alumnes per grups d'edat, però tot i la divisió del grup existia una gran interacció entre tots els alumnes. Eren unes classes on s'elaboraven els denominats *diarios de rotación* en els quals s'hi apuntava tot el que passava a la classe. Pel que fa al sistema d'avaluació, senzillament no n'hi havia i tots els alumnes promocionaven curs o com la base per a l'estudi eren les enciclopèdies com l'Álvarez, en les quals s'hi recollien tot el temari de les diferents assignatures que els nens cursaven. Per la senyora Montserrat era escola que educava en valors com el de la responsabilitat, on els nens estaven motivats per aprendre, on la implicació dels pares era clau i on segons paraules seves: *donava gust ensenyar*.

Per acabar, voldria citar unes paraules de la Jacqueline de Romilly, una reconeguda professora francesa, en el qual defensa aferrissadament una formació per fer éssers lliures: *formar-se una opinió personal és una prova de llibertat d'esperit, és, per tant, escollir un mateix la seva via, les seves*

orientacions, els seus compromisos. És evitar deixar-se guiar pels altres, evitar ser presoner d'un entorn, caure en tots els paranys de la propaganda i de la deshonestedat. A les antípodes, justament, d'allò que era l'escola franquista.

---

¹ Article basat en l'entrevista feta el dia 2/2/2006

² Título de maestra de primera enseñanza.

³ Veure l'obra de Salomó Marqués, "La escuela pública durante el franquismo a la provincia de Girona 1939-1955, PPU, Barcelona, 93.

⁴ Destacar que partir de l'any 1970 hi ha una certa obertura dels règims a tots els nivells i l'educació no en va ser l'excepció.

Lluís Company Ardila
Llicenciat en Història